

## A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A F-i Ítéltábla a Ratkócai Richárd Ügyvédi Iroda (Cím, név) által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, a dr. Bölcskei Zsolt ügyvéd (cím) által képviselt alperes neve (cím) alperes ellen öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a F-i Bíróság 2008. december 12. napján meghozott 10.P.24.305/2006/34. számú ítélete ellen az alperes részéről 35. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

### í t é l e t e t :

A F-i Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja. A keresetet elutasítja, a felperes tulajdonjogának megállapítására, annak bejegyzésére, továbbá a pertárgy értékének meghatározására vonatkozó rendelkezéseket mellőzi.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 315.000 (Háromszáz-tizenötezer) forint első fokú perköltséget.

A le nem rótt 303.000 (Háromszáz-háromezer) kereseti illetéket az állam viseli. Az ítélet egyéb rendelkezését helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 157.500 (Százötvenhétezer-ötszáz) forint másodfokú perköltséget. A le nem rótt 303.000 (Háromszáz-háromezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

### I n d o k o l á s

A peres felek testvérek. 2005. május 7. napján a felek szüleinek tettlegességig fajuló konfliktusa keletkezett a felperessel és vejével. Ennek során a felek apja sérüléseket szenvedett, mentő szállította kórházba, ahol két napig vizsgálták, illetve kezelték. A zárójelentésből kitűnően a beteg elmondása szerint több hozzátartozója bántalmazta, fellökték, mellkason rúgták. Az eset során a felperes is kisebb sérüléseket szenvedett, amelyről láttelepet vetetett.

A peres felek szülei és az alperes 2005. május 25. napján öröklési szerződést kötöttek. Ebben az alperes kötelezettséget vállalt szülei természetbeni tartására, gondozására, valamint illő eltemettetésére. Rögzítésre került, hogy a megjelölt tartást az alperes már évek óta nyújtja szüleinek. A szerződésben foglaltak szerint egyenlő arányban a szülők tulajdonát képezi a F-i ..... szám alatti ingatlan

(továbbiakban: perbeli ingatlan). Az alperes kötelezettségvállalására tekintettel a szülők úgy rendelkeztek, hogy haláluk esetén minden ingó és ingatlan vagyonukat az alperes örökölje. A szerződés szerint az örökhagyók ingatlanukat halálukig használhatják, valamint az őket bármilyen jogcímen megillető jövedelmükkel szabadon rendelkeznek.

A peres felek apja (továbbiakban: I. rendű örökhagyó) 2006. március 30. napján elhunyt, törvényes örökösei gyermekei, a peres felek. Miután a hagyatéki eljárásban a felperes az öröklési szerződés érvényességét vitatta, a közjegyző az I. rendű örökhagyó hagyatékát - a perbeli ingatlan  $\frac{1}{2}$  részilletőségét - ideiglenes hatállyal az öröklési szerződés alapján az alperesnek adta át és felhívta a felperest, hogy figyelembe nem vett igényét perben érvényesítheti. 2006. szeptember 26. napján a felek édesanyja is elhunyt, (továbbiakban: II. rendű örökhagyó), a hagyatékával kapcsolatos eljárásban a közjegyző az eljárás függőben tartásáról rendelkezett.

A felperes módosított keresetében az örökhagyók és az alperes között 2005. május 25. napján létrejött öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítását kérte, két érvénytelenségi okra hivatkozással. Álláspontja szerint az öröklési szerződés színlelt, valamint jogszabályba ütközik. Az első megtámadási okkal összefüggésben hivatkozott arra, hogy a szerződés célja nem az örökhagyók tartásának biztosítása volt, hanem az, hogy a felperest mindenféle hagyatéki juttatásból kizárják, így a kötelesrésztől is megfossszák. Erre tekintettel az öröklési szerződés a Ptk. 207. § (6) bekezdése értelmében semmis. A szerződés ténylegesen olyan közös végrendeletet palástolhat, amellyel az örökhagyók az alperest végrendeleti örökösükké akarták tenni, a Ptk. 644. § alapján azonban két vagy több személynek ugyanabba az okiratba foglalt végrendelezése érvénytelen, ami házastársakra is irányadó. Az egységes bírói gyakorlat szerint öröklési szerződés esetén a szerződéses örökösnek a tartást saját vagyona és jövedelme terhére kell nyújtania, továbbá szolgáltatásainak meg kell haladnia az örökhagyóhoz fűződő hozzátartozói kapcsolat alapján elvárható ápolás, gondozás és egyéb alapvető szükségletek ellátására vonatkozó szintet. A perbeli esetben e követelmények egyike sem valósult meg, ezáltal az öröklési szerződés jogszabályba ütközik. A perbeli szerződésben a felek eleve nem rendelkeztek arról, hogy a tartást az alperes saját vagyona terhére teljesíti, tehát erre vonatkozóan a felek között megállapodás nem volt. Ebből következően a felek a szerződés megkötésekor is tudták, hogy az örökhagyók ápolása és gondozása, valamint illő eltemettetése az örökhagyók vagyona terhére fog történni, akik az ehhez szükséges megtakarításokkal és havi rendszeres jövedelemmel is rendelkeztek. Valótlan a szerződésben rögzített tény, hogy az alperes már a szerződés megkötése előtt tartási szolgáltatásokat nyújtott az örökhagyóknak. Mindezekre tekintettel kérte a felperes, hogy az öröklési szerződés érvénytelensége folytán a bíróság rendelkezzen a perbeli ingatlan  $\frac{1}{2}$  részére a felperes tulajdonjogának bejegyzéséről törvényes öröklés jogcímen, valamint az öröklési szerződést biztosító elidegenítési és terhelési tilalom törléséről.

Az alperes a kereset elutasítását kérte.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy idősebb alperes neve és alperes nevének örökgyógók, valamint az alperes, mint örökös között, F-on 2005. május 25. napján létrejött öröklési szerződés érvénytelen. A felperest  $\frac{1}{2}$  arányban törvényes öröklés jogcímén megilleti a f-i ..... alatt felvett, természetben (cím) szám alatti ingatlan tulajdonjoga. Megkeresni rendelte a D-i Körzeti Földhivatalt a felperes tulajdonjogának bejegyzésére, továbbá az öröklési szerződés alapján bejegyzett elidegenítési és terhelési tilalom törlésére. A pertárgy értékét 8.600.000 forintban állapította meg. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az államnak 516.000 forint illetéket, az eljárás során felmerült 122.760 forint szakértői díjat az állam viseli. Kötelezte továbbá az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 436.000 + 86.000 forint áfa perköltséget.

Indokolásában idézte az elsőfokú bíróság a Ptk. 655. § (1) bekezdésének tartalmát, továbbá utalt a Ptk. 73. § -ára, mely szerint a házastársaknak ugyanabba az okiratba foglalt öröklési szerződése érvényes, ha mint örökgyógók kötnek harmadik személlyel szerződést. Az eltartó oldaláról az öröklési szerződés egyetlen szükségszerű tartalma az örökgyógó tartása vagy részére életjáradék fizetésére való kötelezettségvállalás. A tartás megfelelő eltartást jelent, kiterjed a gondozásra, a gyógyíttatásra, az ápolásra és eltemettetésre. Az ítélezési gyakorlat szerint érvényesnek kell tekinteni az olyan öröklési szerződést, amelynek a gondozás, ápolás jelentősebb eleme, mint a szerződéses örökös saját jövedelméből, vagyonából való eltartás. Ha azonban ez az utóbbi elem teljesen hiányzik, vagyis a szerződéses örökös kizárólag az örökgyógó vagyonából, illetőleg más hozzátartozók anyagi hozzájárulásából tartja el az örökgyógót, az öröklési szerződés nem felel meg a Ptk. 655. § (1) bekezdése szerinti kógens szabálynak, ezáltal a Ptk. 207. § (6) bekezdése értelmében, mint színlelt szerződés érvénytelen. Mindezek mellett a Ptk. 200. § (2) bekezdése szerint az a szerződés, ami jogszabályba ütközik, vagy amelyet jogszabály megkerülésével kötöttek, -kivéve, ha ahhoz a jogszabály más jogkövetkezményt fűz,- szintén érvénytelen.

Az ítéletben részletezett tanúvallomások alapján az elsőfokú bíróság megítélése szerint megállapítható volt, hogy 2005. május 7. napját megelőzően a szülők tartásáról, ellátásáról, teljes körűen a felperes gondoskodott, okirattal igazolta, hogy 2004. augusztus 1-től kezdődően 2005. május 9-ig ápolási díjban részesült. A szerződő felek az öröklési szerződésben valótlánul rögzítették, hogy az abban részletezett tartási szolgáltatásokat az alperes már évek óta nyújtja. A szerződéskötés célját illetően maga az alperes ismerte el, hogy a tettlegességet követően a szülők azt akarták, hogy a felperes semmit ne örököljön, mindent ő kapjon. Az I. rendű örökgyógó annyira haragudott a felperesre, hogy még a nevéől is le akarta venni. dr. (név) tanú is utalt vallomásában arra, hogy a szülők szándéka az volt, miszerint vagyonukat az alperesre hagyják. Tájékoztatást adott arról, hogy milyen típusú szerződések vannak, a felek végül is az öröklési szerződés mellett döntöttek. B.Iné tanú elmondása szerint a veszekedést követően a felperes és szülei között a kapcsolat megromlott, Hegedűs Mihályné vallomásából kitűnően pedig a II. rendű örökgyógó közölte, hogy férjével mindent az alperesre hagynak. A

felek tehát az öröklési szerződés megkötésével a felperest a kötelesrész iránti igényétől is teljesen megfosztották.

Az elsőfokú bíróság megítélése szerint nem hagyható figyelmen kívül az sem, hogy az öröklési szerződést a felperes elől titkolták, aki arról, csak a hagyatéki eljárás során szerzett tudomást. Több tanú utalt arra, miszerint az alperes megakadályozta, hogy a felperes az örökhagyókkal kapcsolatba kerüljön, tőle a kulcsot elvették, a szülői házból kitagadták. N.J., N.Jné, M.I., M.I., H.Z., T.T. tanúk vallomása szerint a veszekedést követően az I. rendű örökhagyót a II. rendű örökhagyó látta el, a szülők tehát a korábban felperes által nyújtott mértékű támogatásban nem részesültek. Az alperes az I. rendű örökhagyónak tartási szolgáltatásokat nem nyújtott, mivel haláláig róla házastársa a II. rendű örökhagyó gondoskodott. Férje halálát követően kezdett el a II. rendű örökhagyó állapota romlani oly mértékben, hogy tartásra, gondozásra szorult, amelyet az alperes biztosított számára.

A perbeli adatok szerint az örökhagyók nyugdíjukon felül megtakarítással is rendelkeztek. Az Ö-i Takarékszövetkezet tájékoztatásából kitűnően a II. rendű örökhagyó számlája 2005. május 18. napján szűnt meg 3.842.788 forint kifizetésével. Az örökhagyók hagyatékában készpénzvagyron vagy jelentősebb értékű ingóság nem maradt. Adat arra vonatkozóan nem merült fel, hogy a számla megszüntetését követően az örökhagyó életkörülményeiben jelentős változás következett be. Mindezekre figyelemmel az örökhagyók nyugdíja és a felvett megtakarítás halálukig bőven fedezte az ellátásukat. Mindezeket mérlegelve az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a 2005. május 25. napján létrejött megállapodás színlelt, mivel a szerződő felek akarata valójában arra irányult, hogy a felperest az örökségtől a kötelesrészre kiterjedően megfosszák. Az alperes tartási szolgáltatást az öröklési szerződés megkötését megelőzően az örökhagyóknak nem nyújtott. Helytállóan hivatkozott a felperes arra is, hogy az öröklési szerződés, mint jogszabályba ütköző megállapodás semmis. Az örökhagyók nyugdíja és jelentős összegű megtakarítása a tartásukat, ellátásukat fedezte, az alperes a saját vagyona rovására tartást, ellátást nem igazolt. Az I. rendű örökhagyó ellátását a II. rendű örökhagyó biztosította, az alperes igazolhatóan csak a II. rendű örökhagyónak nyújtott túlnyomórészt gondozást és ápolást. A Ptk. 599. § (2) bekezdése, továbbá a 607. § (2) bekezdése alapján a felperes alappal kérte törvényes öröklés jogcímén tulajdonjoga megállapítását a perbeli ingatlan  $\frac{1}{2}$  részére vonatkozóan.

Az elsőfokú bíróság a Pp. 26. §-a alapján a per tárgyának értékét a hagyatéki leltár, illetve az ideiglenes hagyatékátadó végzés figyelembe vételével 8.600.000 forintban határozta meg, a perköltség viseléséről a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján döntött. A megítélt perköltség a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (1) bekezdése, valamint a (2) bekezdés a) pontja szerint megállapított ügyvédi munkadíj. A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt kereseti illetéket az alperes a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján köteles az államnak megéríteni.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen annak Pp. 253. § (2) bekezdése szerinti megváltoztatását és a kereset elutasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet Pp. 252. § (2) bekezdése szerinti hatályon kívül helyezését kérte. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékokat nem megfelelően mérlegelte, azok egybevetését követően tévesen és jogszabálysértően állapította meg az eljárás tárgyát képező öröklési szerződés érvénytelenségét.

Az eljárás során az elsőfokú bíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy az alperes a szerződéskötést követően nyújtott-e tartást szülei részére. Az a tény, hogy a szerződés megkötését megelőzően ki és milyen arányban nyújtott a szülők részére tartást, nem érinti a szerződés érvényességét. Az elsőfokú bíróság döntését olyan tanúk vallomására alapította, akik a szerződést követő időszakra konkrétan nem tudtak nyilatkozni, mert 2005. május 7. napját követően nem jártak a szolgáltatás helyszínét képező ingatlan területén, az örökhagyókkal nem álltak kapcsolatban, ezáltal nyilatkozataik, következtetéseik csupán feltételezéseken alapulnak. M.I., M.I. H.Z., T.T. B.Z., K.M és K.J. tanúk túlnyomórészt arról számoltak be, hogy a 2005. május 7-i konfliktust megelőzően a felperes hogyan segítette és tartotta szüleit. Szinte mindannyian a felperes rokonságába tartoznak, akik az adott időpontot követően nem tartották a kapcsolatot az örökhagyókkal, ingatlanukban nem jártak, ebből következően hitelt érdemlő tudomásuk sem lehetett arról, hogy az addig tartásra szoruló örökhagyókat ki és milyen módon tartotta el és gondozta. Az alperessel haragos viszonyban vannak, illetve egyes tanúk az alperessel perben állnak, mindezekre figyelemmel vallomásuk objektív bizonyítékként nem fogadható el. A tanúknak nem is volt lehetőségük arra, hogy fizikailag észleljék az örökhagyók ingatlanán történeteket, mert az megközelítőleg 30 méter hosszú portával rendelkezik az utcáról beláthatóság nincs. Az elsőfokú bíróság az eljárás során nem rendelt el helyszíni szemlét, amelyen meggyőződhetett volna arról, hogy a tanúk ténylegesen észlelhetnék-e az ingatlanban történeteket, arra reálisan volt-e lehetőségük. Nem mérlegelte továbbá kellő súllyal az alperes által csatolt a D-i Városi Bíróság előtt folyamatban lévő peres eljárás során keletkezett iratokat. Ezek szerint ugyanis B.Z. és K. M. által alperes ellen indított birtokháborítási ügyben az eljárás során meghallgatott tanúk ellentétes nyilatkozatokat tettek a jelen perhez képest, amelyre figyelemmel az öröklési szerződés érvényességével kapcsolatban vallomásuk értékelhetősége megkérdőjelezhető. A birtokháborítási ügyben az eljárást indító személyek 2006. márciusban kifogásolták, hogy az alperes a perbeli ingatlan területére kutyát vitt, illetve oda rendszeresen fát és mezőgazdasági hulladékot helyezett el. Ezzel ellentétben a jelen eljárásban azt hangoztatták, miszerint nem észlelték, hogy az alperes a perbeli ingatlanban bármilyen tevékenységet végzett volna a kérdéses időszakban. Ugyanebben az eljárásban B.Z. és K.M., M.I. és H.Z. is a kérdéses kutyával kapcsolatban előadták, hogy annak zavaró ugatását csak hallás útján tudták tapasztalni, ugyanis a két ingatlan között nincs átláthatóság. Ezek a nyilatkozatok ellentétben állnak a jelen perben tett vallomásokkal.

Az elsőfokú bíróság a felperesi tényelőadást alátámasztó bizonyítékként értékelte T.T. nevű személy 2007. július 25-i nyilatkozatában foglaltakat is. Ezzel kapcsolatban az alperes nyomatékosan utalt arra, hogy az elsőfokú ítélet meghozatalát követően neki nevezett személyesen kijelentette, hogy ő a felperes által csatolt nyilatkozatot nem tett, olyat soha nem írt alá. Mivel e nyilatkozatnak az elsőfokú ítélet szerint jelentősége van, a Pp. 235. § (1) bekezdésében foglaltak alapján indítványozta, hogy az ítélőtábla a felperes által csatolt nyilatkozat valóságtartalma vonatkozásában tanúként hallgassa ki T.T.-t. Mindezek mellett megjegyezte továbbá, hogy nevezett személy írásbeli nyilatkozata döntést megalapozó, hitelt érdemlő bizonyítéknak sem tekinthető, mivel az nem felel meg a Pp. 196. § (1) bekezdés b) pontjában előírt, teljes bizonyító erejű magánokiratra vonatkozó követelményeknek.

A bizonyítékok közül az elsőfokú bíróság nem vette figyelembe az alperes indítványára kihallgatott tanúk (B.Iné, H.Mné, N.J. és N.Jné) vallomását. Nevezettek bejáratosak voltak az örökhagyókhoz, ezáltal közvetlen tapasztalatukra alapítva objektív vallomást tudtak tenni a körülményekre. Vallomásuk bizonyítja, hogy az alperes szerződéses kötelezettségének eleget tett. Cáfolják továbbá azt az ítéleti megállapítást, hogy az alperes az I. rendű örökhagyónak tartási szolgáltatást nem nyújtott, róla ugyanis haláláig felesége a II. rendű örökhagyó gondoskodott. Az ezzel kapcsolatos ténymegállapítást megalapozatlanná teszi az a körülmény is, hogy 2005. májust megelőzően már mindkét szülő segítségre, tartásra szorult. Ítéletéből kitűnően az elsőfokú bíróság a felperes javára értékelte azt a tényt, miszerint a felperes az öröklési szerződésről csak a hagyatéki eljárás során szerzett tudomást. Az alperes álláspontja szerint ennek a ténynek a szerződés érvényessége megítélésénél nincs relevanciája, ugyanis nincs olyan jogszabályi rendelkezés, ami előírná, hogy a szerződés megkötéséről, illetve annak tartalmáról a törvényes örököst értesíteni kellene. Tévesen állapította meg továbbá az elsőfokú bíróság azt is, hogy a szerződés színleltségét igazolta az a tény, miszerint az örökhagyók szándéka arra irányult, hogy ingatlanuk tulajdonjogát az alperes örökölje. Ez önmagában még nem cáfolja a szerződésben megjelölt szolgáltatások szerződésszerű teljesítését.

Az elsőfokú bíróság döntésének további indoka volt, hogy az örökhagyók a rendelkezésre álló adatok szerint megtakarítással és nyugdíjjal is rendelkeztek, ezért nem volt szükségük az alperes által nyújtott tartásra. Ezt az elsőfokú bíróság megfelelő bizonyítás nélkül rögzítette, ugyanis e körben csupán arra vonatkozóan merült fel adat, hogy az örökhagyók bankszámláján megtakarítás volt, azonban az a tény, hogy a számláról kivett összeg mire került felhasználásra, kétséget kizáró igazolásra nem került. A másodlagos fellebbezési kérelmével összefüggésben az alperes hivatkozott arra, hogy a Pp. 164. § (1) bekezdése, valamint a 167. § (1) bekezdése rendelkezéseinek megfelelően a 2007. március 8. napján kelt beadványában bizonyítási indítványt terjesztett elő, amelyben tanúk meghallgatását indítványozta. A felsorolt tanúk közül az elsőfokú bíróság nem foganatosította K. L. és L. Fné kihallgatását, amellyel lényeges eljárási szabályt sértett. Erre figyelemmel az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezése indokolt. Megsértette továbbá az

elsőfokú bíróság a Pp. 7. § -ában foglalt eljárási kötelezettségét, mert a jogi képviselő nélkül eljáró alperest nem tájékoztatta perbeli jogairól és kötelezettségeiről, illetve a pártfogó ügyvédi képviselet engedélyezésének lehetőségéről.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte, mert álláspontja szerint a fellebbezés minden tekintetben megalapozatlan. Ennek alátámasztásaként a két érvénytelenségi ok vonatkozásában az elsőfokú eljárásban már részletesen előterjesztett álláspontját ismételte meg.

A fellebbezés alapos.

Az alperes ugyan másodlagosan kérte az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, az annak alapjául hivatkozott lényeges eljárási szabálysértés fennállása azonban akadályozza az ügy érdemi elbírálását, ezért az ítélőtábla elsődlegesen ezt a kérelmet bírálta el. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság olyan lényeges eljárási szabályt nem sértett, ami indokolná az ítélet hatályon kívül helyezését és a tárgyalás megismétlését, a fellebbezés a rendelkezésre álló adatok alapján érdemben felülbírálnak.

Az ítélőtábla megállapította, hogy az elsőfokú bíróság tévesen ítélte meg a kereset elbírálásához szükséges tényeket, a rendelkezésre álló bizonyítékokat nem összességükben értékelte, egyes bizonyítékokat figyelmen kívül hagyott, továbbá a figyelembevett bizonyítékok mérlegelése okszerűtlen. Erre tekintettel érdemi döntése és annak indokolása sem helytálló.

A felperes két különböző okra alapítva kérte a perbeli öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítását. Megalapozatlan az elsőfokú bíróság hivatkozása arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint, ha az örökös nem az ő jövedelméből (vagyonából), hanem saját vagyona terhére tartja el az örökhagyót, az öröklési szerződés nem felel meg a Ptk. 655. § (1) bekezdése szerinti kógens szabálynak, ezért, mint színlelt szerződés érvénytelen. A Ptk. különböző tényekre alapítva, külön szabályozza az egyes érvénytelenségi okokat, amelyek fennállását a bírói gyakorlat szerint az azt megalapozó tények vizsgálata alapján külön kell megítélni.

A keresetben hivatkozott egyik érvénytelenségi ok a szerződés színleltisége volt. Ezzel összefüggésben kiemeli az ítélőtábla, hogy az erre vonatkozó anyagi jogszabályi rendelkezés alapján a szerződés akkor színlelt, ha a szerződéskötéskor a feleknek ténylegesen nem volt valós ügyleti akarata, vagy szándékuk a kinyilvánítotthoz képest részben, vagy egészben eltérő tartalmú szerződés megkötésére irányult. A színlelt szerződést csak valamennyi fél erre irányuló, tudatos magatartása hozhatja létre. Mindezekből következően a színlelés megítélése szempontjából közömbös, hogy a felek színlelt, vagy leplezett szerződésének tartalma megfelel-e az arra irányadó kógens jogszabályi rendelkezésnek. A színlelés akarathiba, ezért erre való hivatkozás esetén a

bíróságnak azt a felek szerződéskötéskor fennálló valós akaratának felderítése alapján kell megítélnie. Ítéletének indokolásából kitűnően az elsőfokú bíróság az erre vonatkozó bizonyítékokat figyelmen kívül hagyta, a színleltségre közvetett módon, az örökhagyók szerződéskötés előtti és utáni körülményei, a felperes és az alperes részükre nyújtott szolgáltatásai, a 2005. május 7-i konfliktus és annak hatásai, valamint a szerződés folytán felperest ért hátrányos következmények alapján következtetett. Ezek azonban önmagukban és összességükben sem alkalmasak a színlelés bizonyítására, legfeljebb adatot szolgáltathatnak a szerződő felek ügyleti akaratára vonatkozó konkrét bizonyítékok megítéléséhez. Egyébként az elsőfokú bíróság ezekkel kapcsolatos ténymegállapításai túlnyomórészt megalapozatlanok.

Az elsőfokú bíróság indokolása szerint az öröklési szerződés színleltségét a következő tényekre alapította: 2005. május 7. napját megelőzően az örökhagyók tartásáról teljes körűen a felperes gondoskodott, a szerződésben a felek valótlanul rögzítették, hogy a részletezett tartási szolgáltatásokat az alperes már évek óta nyújtja, az alperes maga ismerte el, hogy a szülők azt akarták, miszerint a felperes utánuk ne örököljön, mindent ő kapjon. A 2005. május 7-i eseményt követően az alperes akadályozta, hogy a felperes az örökhagyókkal kapcsolatba kerüljön, a szülői házból kitiltották, kulcsait elvették. A szerződéssel a felperest a kötelesrésztől is megfosztották, annak megkötését a felek előle eltitkolták. Az örökhagyók nyugdíjjal és jelentős összegű megtakarítással rendelkeztek, ami halálukig tartásukat, ellátásukat fedezte, az alperes az I. rendű örökhagyónak tartási szolgáltatásokat nem nyújtott, mert róla haláláig a II. rendű örökhagyó gondoskodott, a II. rendű örökhagyónak pedig csak részleges tartási szolgáltatásokat teljesített.

A felperes szülők részére nyújtott szolgáltatásait a felperes előadása, továbbá az általa bejelentett tanúk vallomása alapján állapította meg, figyelmen kívül hagyva az ezzel kapcsolatos ellentmondásokat, továbbá ezzel ellentétes bizonyítékokat. A felperes által szolgáltatott „teljes körű tartás” egyértelműen arra utal, hogy az örökhagyók erre rászorultak és azt a felperes saját költségére teljesítette. Ezzel összefüggésben utal az ítélet tábla arra, hogy a felperes a saját költségén való tartásra maga sem hivatkozott. Mindezek mellett azt a megállapítást, hogy a szülők anyagilag a szerződés megkötését követően tartásra nem szorultak, mert megfelelő nyugdíjjal és jelentős összegű megtakarítással is rendelkeztek, ugyanazon körülmények fennállására figyelemmel a szerződéskötés előtti időszakra is irányadónak kell tekinteni.

Az eljárás során a felperes a szülők tartásra szorultsága tekintetében vélt érdekeihez igazodva ellentétes nyilatkozatokat tett. A keresetlevélben az öröklési szerződésben foglaltakra figyelemmel tényként állította, hogy tartásra kizárólag - 2003-tól és nem folyamatosan - csak apja szorult és a szükséges szolgáltatásokat ő nyújtotta. Személyes meghallgatása során először azt adta elő, miszerint szüleit, amiben tudta segítette, támogatta, ez azt jelentette, hogy vitte őket rendszeresen orvosi kontrollra, takarította házukat. Ezután azonban olyan további rendszeresen

teljesített szolgáltatásaira is hivatkozott (élelmezés, bevásárlás, gyógyszerek beszerzése, mosás, vasalás, kertgondozás, állatok ellátása, apja ápolása), amelyből következően mindkét szülő mindennapi életvitele során szinte teljes ellátásra szorult. Ezzel szemben a szerződéskötés utáni időszakra az érvénytelenség megállapítása érdekében arra hivatkozott, hogy az örökhagyók ténylegesen a szerződés szerinti tartásra nem szorultak rá, fellebbezési ellenkérelmében az alperes által bejelentett tanúk vallomására alapítva emelte ki, hogy a szerződéskötést követően az I. rendű örökhagyóról a II. rendű örökhagyó gondoskodott, aki tartásra, gondozásra, ápolásra nem szorult. A másodfokú eljárásban a tárgyaláson kérdésre előadta, hogy a II. rendű örökhagyó a szerződéskötést megelőzően sem szorult tartásra, „teljesen magabíró” volt, továbbá az I. rendű örökhagyó a szerződéskötés előtt is eljárt a boltba, ha állapota folytán gondozásra, ápolásra szorult, azt a II. rendű örökhagyó teljesítette. Ezek az ellentmondások az ítéletábra megítélése szerint alappal teszik kétségesse a felperes tényállításai, valamint az azt igazoló, vele rokoni kapcsolatban álló tanúk vallomásának bizonyító erejét. Mindezekre figyelemmel az alperes fellebbezésében megalapozottan kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság a bizonyítékok mérlegelése során aggálytalan bizonyítékként vette figyelembe az elfogulatlanak nem tekinthető felperesi tanúk vallomását és az általa bejelentett érdektelen tanúk vallomását pedig indokolatlanul hagyta figyelmen kívül.

A perben az örökhagyók nyugdíjának összegére hitelt érdemlő adat nem állt rendelkezésre, azonban mivel egyik fél sem hivatkozott arra, hogy nyugdíjuk mindennapi életvitelük költségeit nem fedezte, ezért csupán az utóbbi körülményre figyelemmel tekinthető helytállónak az a megállapítás, hogy jövedelmükre és jelentős megtakarításukra tekintettel az örökhagyók anyagi támogatásra nem szorultak, ebből azonban az elsőfokú bíróság tévesen következtetett arra, hogy „tartásuk és ellátásuk is” biztosított volt. Ezzel kapcsolatban kiemeli az ítéletábra, hogy az elsőfokú bíróság indokolásában maga utalt a Ptk. 586. § (3) bekezdésére, mely szerint a tartás kiterjed a gondozásra, gyógyítatásra, ápolásra és illő eltemettetésre is. Az élettapasztalat szerint a létfenntartáshoz szükséges jövedelemmel, megtakarítással rendelkező időskorú, beteges személyek mindennapi életvitelük fenntartásához elsősorban nem anyagi, hanem egyes fizikai jellegű (bevásárlás, főzés, takarítás, mosás, vasalás..., ápolás, gondozás) tevékenységet igénylő segítségre szorulnak. Miután a tartás körébe nem csak az anyagi szükségletek kielégítése tartozik, a fizikai segítségre való szorulás önmagában is megalapozza a tartásra való rászorultságot.

A perbeli adatok alapján nyilvánvaló, hogy az örökhagyókat a szerződéskötésre a 2005. május 7-i, tettlegességig fajuló konfliktus indította. Arra nézve, hogy az I. rendű örökhagyó sérüléseit ennek során hogyan és minek következtében szerezte, hitelt érdemlő bizonyíték nem áll rendelkezésre, ennek felderítését egyébként a per tárgya nem is igényelte. Minden alapot nélkülöz az elsőfokú bíróság részéről annak megállapítása és a kereset elbírálása szempontjából bizonyítékként való értékelése, miszerint az alperes akadályozta, hogy a felperes az örökhagyókkal a kapcsolatot felvegye. Ezt csupán a felperes és a vele rokoni kapcsolatban álló tanúk - ezt

alátámasztó konkrét események, tények megjelölése nélkül - csupán általánosságban állították, amelynek valóságát a körülmények egyértelműen kétségesé teszik. A felperes az örökhagyók háza mellett, közvetlen szomszédságukban lakott, előadásából kitűnően rálátása volt a szülői házra, ennek folytán látta szülei kinti tevékenységét, azt, hogy mentek a boltba, továbbá az alperes csak „járt” a szülőkhöz. Mindezekből következően az örökhagyók nem álltak az alperes állandó felügyelete alatt, ezért a felperesnek az alperes távollétében nap, mint nap lehetősége volt a korábbi jó viszonyuk helyreállítása érdekében a szülőkkel közvetlen kapcsolatba kerülni.

Nem alkalmas a színlelés bizonyítására az sem, hogy a szülők szándéka arra irányult, miszerint minden vagyonukat az alperes örökölje, továbbá a szerződéssel a felperest a kötelesrésztől is megfosztották és azt előle eltitkolták. Ezzel kapcsolatban kiemeli az ítéletábra, hogy az örökhagyók vagyonukról haláluk esetére szabadon rendelkezhetnek. Ha a szülők több gyermekük közül csupán egyikkel kötnek minden vagyonukra kiterjedő öröklési szerződést, ennek létrejöttéhez szükségszerű, hogy ügyleti szándékuk arra irányuljon, miszerint vagyonukat a szerződéses örökös örökölje és abból másik, vagy többi gyermekük semmilyen formában ne részesedjen. Miután az öröklési szerződés visszterhes jogügylet, az adott szándékra és célra figyelemmel a szerződés akkor színlelt, ha megállapítható, hogy annak tartalmától eltérően a felek valós ügyleti akarata ténylegesen arra irányult, hogy az örökös ellenszolgáltatás nélkül örökölje meg az örökhagyók vagyonát. Ebben az esetben a felek színlelt visszterhes szerződése ténylegesen egy egyoldalú jogügyletet, azaz végrendeletet leplez, amellyel az örökhagyók vagyonukat ingyenesen, ellenszolgáltatás nélkül juttatják a velük csak formálisan szerződő gyermeküknek. Ténybeli alapját tekintve a felperes ilyen jellegű színlelésre hivatkozott.

Kiemeli az ítéletábra, hogy a színlelés a szerződéskötéskor fennálló akarathiba, amit elsősorban a szerződéskötéskor fennálló tények és körülmények, valamint a szerződés tartalma alapján kell megítélni. Az elsőfokú bíróság az adott esetben az szerződés tartalmát, megkötésének körülményeit figyelmen kívül hagyta. Indokolásából következően a szülők anyagi helyzetének és a felperes szolgáltatásainak tulajdonított meghatározó jelentőséget, ami megalapozatlan. Abból a megállapításból, miszerint az alperes „igazolhatóan” az örökhagyóknak saját vagyona rovására tartást, ellátást nem biztosított (a II. rendű örökhagyónak túlnyomórészt gondozást és ápolást nyújtott), az következtethető, hogy az elsőfokú bíróság megítélése szerint szolgáltatásai és annak saját vagyona terhére való bizonyítása is az alperest terelte, ez azonban nem helytálló.

A következetes és állandó bírói gyakorlat szerint a szerződés nem, vagy annak nem megfelelő teljesítése a szerződés érvényességét nem érinti, az csupán arra ad alapot, hogy a szolgáltatásra jogosult a szerződés teljesítését, vagy megszüntetését követelje. Erre tekintettel a kötelezett teljesítésével kapcsolatos tényekből az érvénytelenségi ok fennállására közvetlen következtetés nem vonható le. Ha a bíróság megítélése szerint az adott jogvita eldöntése érdekében bizonyításra

szoruló tény az, hogy az örökös az örökhagyóknak saját vagyona terhére milyen szolgáltatásokat nyújtott, a Pp. 3. § (3) bekezdésében foglaltak szerint erről, valamint a bizonyítási teherről és a bizonyítás sikertelenségéről köteles a feleket előzetesen tájékoztatni. Ilyen tájékoztatást a perben az elsőfokú bíróság a feleknek nem nyújtott, ezért a hivatkozott „igazolatlanság” az alperes terhére nem róható.

Mindezek mellett alappal sérelmezte az alperes fellebbezésében, hogy az elsőfokú bíróság szolgáltatási tekintetében a felperes előadása, valamint az általa bejelentett tanúk vallomása alapján vont le következtetést. Miután 2005. május 7. napján történt események után az örökhagyók és az alperes a felperessel, valamint családjával a kapcsolatot megszakították, a felperes és az általa megjelölt tanúk az örökhagyók életkörülményeit nem ismerhették, mert ezt követően ingatlanukon, lakásukban nem jártak, csak alkalmanként és távolról tapasztalhatták egyes tevékenységüket. Emellett a felperesi tanúk vallomásában foglaltakra figyelemmel kiemeli továbbá az ítélet tábla, hogy a teljes tartást biztosító szerződés sem kötelezi az eltartottat teljes passzivitásra, ezért abból, hogy az örökhagyók saját kertjükben tevékenykedtek és boltba jártak, az alperes szerződéses kötelezettségének teljesítésére következtetés nem vonható le. Az alperes által bejelentett tanúk közvetlen tapasztalatuk alapján számoltak be az alperes által teljesített szolgáltatásokról. Az alperes a 4. sorszám alatti beadványához mellékelte az örökhagyók háziorvosának igazolását, mely szerint 2005. május 9. napjától az alperes havonta kezdeményezte szülei gyógyszerének felírását, rosszullétük esetén szülők lakásán igényelt részükre orvosi ellátást. Az iratok közt a 17. sorszámú végzéshez került csatolásra az írásszakértői véleményhez összehasonlító mintaként benyújtott (páncélszekrényben külön kezelt) okiratként a F-i Polgármesteri Hivatalában 2005. június 3. napján felvett jegyzőkönyv az I. rendű örökhagyó birtokvédelmi kérelme tárgyában. Ebben az I. rendű örökhagyó személyesen nyilatkozott arról, hogy idős korukra tekintettel és betegségeknél fogva ellátásukról, valamint állataikról is fia, az alperes gondoskodik. Mindezeket az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, ami egyértelműen igazolja, hogy az alperes szolgáltatásai teljesítésével kapcsolatos megállapításai megalapozatlanok.

Alappal sérelmezte az alperes a szerződés eltitkolásával kapcsolatos ténymegállapítást arra hivatkozással, hogy a szerződő feleknek az ügylettel kapcsolatban a felperes és más személyek felé sem volt tájékoztatási kötelezettsége. Ezt az ítélet tábla azzal egészíti ki, hogy a körülmények folytán maga az eltitkolás kifejezés használata is alaptalan, hiszen a felperes valamint az örökhagyók és az alperes között a kapcsolat még a szerződéskötés előtt megszűnt.

A rendelkezésre álló valamennyi bizonyíték összevetése és okszerű mérlegelése alapján az ítélet tábla szerint megállapítható, hogy az öröklési szerződés megkötésekor 78 és 73 éves örökhagyók már ezt megelőzően, évekkal korábban kezdődően, koruk és orvosi iratokkal igazolt betegségeik folytán a nehezebb munkákban rendszeres segítségre szorultak. Az I. rendű örökhagyó egészségi állapota volt rosszabb, őt szükség esetén a II. rendű örökhagyó látta el, gondozta és ápolta. Életvitelük során, mindketten a II. rendű örökhagyó betegsége, illetve

rosszabb állapotai idején igényeltek közvetlen ellátásukban, gondozásukban segítséget. 2005.május 7. napjáig a szülők és a gyermekek jó kapcsolatban voltak, addig a szülőket nem csak a felperes, hanem az alperes is segítette, a felperes elsősorban a háztartási munkákban, az alperes pedig egyéb munkákban.

2005. május 7. napján az I. rendű örökhagyó és a felperes veje között tettelegességgig fajuló konfliktus keletkezett, amelyben a felperes is részt vett, ennek során az I. rendű örökhagyó sérüléseket szenvedett. Ezt az eseményt az alperesi tanúk vallomásaival igazoltan az örökhagyók szubjektív megítélésük szerint ellenük irányuló támadásnak ítélték meg, amelyre tekintettel, a felperessel és családjával kapcsolatukat véglegesen megszakították. Sérelmüket olyan súlyosnak ítélték meg, hogy a kapcsolat megszakítása mellett szándékuk arra irányult, miszerint haláluk esetén utánuk a felperes ne örököljön, vagyonukból ne részesedjen, hagyatékukat kizárólag az alperes örökölje. Ilyen előzmények után került sor az öröklési szerződés megkötésére.

A felek ügyleti akaratának megítéléséhez bizonyítékot szolgáltatott a szerződést készítő ügyvéd, (név) tanúvallomása. Indokolása alapján megállapítható, hogy az elsőfokú bíróság nevezett vallomásának csak azt a részét vette figyelembe és értékelte bizonyítékként, ami az örökhagyók alperes öröklésére irányuló szándékát igazolja. A tanú által ezt meghaladóan előadottakat a bizonyítékok értékelésére irányadó Pp. 206. § (1) bekezdésében foglaltakat sértve hagyta figyelmen kívül.

A tanú vallomásából kitűnően az alperes első, telefonon való jelentkezése során azt adta elő, hogy ő és felesége az örökhagyókat hosszabb ideje tartják és gondozzák, a szülők szándéka arra irányul, hogy vagyonukat ráhagyják, ezt szeretné írásba foglaltatni. A személyes találkozás során a szerződő felek egyezően adták elő, hogy milyen tartalmú megállapodást akarnak kötni, ennek típusával kapcsolatos egyeztetés alapján készítette el az öröklési szerződést, amelybe az alperesi szolgáltatások körébe a felek kifejezett kérésére került bele a kerti munkák elvégzésének kötelezettsége, mivel a szülők az állatokat gondozni nem tudták és az alperes ezt is vállalta. Tény, hogy a tanú által előadottak szerint az előzetes egyeztetés során „szerződéstípusként” a felek részéről szóba került a végrendelet, ajándékozási szerződés, valamint színlelt adásvételi szerződés is, ami csak látszólag utal a szülők ingyenes juttatásának szándékára. Abból a körülményből azonban, miszerint a felek egyezően adták elő az általuk kötendő szerződés tartalmát, ennek alapján a tanú öröklési szerződés megkötését ajánlotta, továbbá a szerződésbe kifejezetten a felek kérésére került bele a kerti munkák elvégzésének kötelezettsége, egyértelműen az következtethető, hogy a felek akaratára irányult. Ez indokolt is volt, mivel az előzőekben kifejtettek szerint az örökhagyók már a szerződés megkötése előtt évekkel korábban kezdődően a tartás körébe tartozó szolgáltatásra szorultak, továbbá koruk előrehaladtával szükségszerűen számolniuk kellett ennek fokozódásával is. Miután kapcsolatukat a felperessel megszakították, tőle segítséget nem igényeltek és nem is várhattak el. Mindezekből okszerűen következtethető, hogy a felek valós ügyleti akaratára

visszterhes szerződés megkötésére irányult, erre figyelemmel a felperes az öröklési szerződés színleltségét nem bizonyította.

Az elsőfokú bíróság a másik érvénytelenségi ok fennállását túlnyomórészt az első okkal kapcsolatban is megállapított azonos tényekre alapította. Indokolása szerint ezzel kapcsolatban döntését arra alapította, hogy az örökhagyók nyugdíja és megtakarításuk tartásukat, ellátásukat fedezte, az alperes saját vagyona rovására tartást, ellátást nem igazolt, az I. rendű örökhagyó ellátását a II. rendű örökhagyó biztosította, az alperes igazolhatóan a II. rendű örökhagyónak túlnyomórészt gondozást, ápolást nyújtott. E megállapítások az előzőekben már kifejtettek szerint megalapozatlanok, továbbá nem alkalmasak az adott érvénytelenségi ok bizonyítására. A felperes állítása szerint a szerződés azért ütközik jogszabályba, mert az alperes ténylegesen nem saját vagyona rovására vállalt kötelezettséget az örökhagyók tartására. Ennek megítéléséhez elsősorban a szerződés tartalmát kell vizsgálni. Tény, hogy a perbeli szerződés kifejezetten a tartás alperes saját vagyona terhére való teljesítési kötelezettségét nem tartalmazza. A perekből szerzett tapasztalat szerint a gyakorlatban ezt tartási szolgáltatást tartalmazó szerződés esetén az okiratszerkesztők sem tüntetik fel, mert ennek ténye abból az általánosan alkalmazott külön kikötésből, hogy az eltartottak saját jövedelmével maga rendelkezik, szükségszerűen következik. E gyakorlatnak megfelelően tartalmazza a perbeli szerződés is azt, hogy az örökhagyók bármilyen jövedelmükkel szabadon rendelkeznek, amelyből egyértelműen következtethető, hogy az alperes saját vagyona terhére vállalt kötelezettséget az örökhagyók tartására.

Miután az örökhagyóknak két gyermekük volt, mindkettőjüket törvényen alapuló tartási kötelezettség terhelte. Az alperes a szerződésben anyagi viszonyaiktól függetlenül vállalta a szülők teljes tartását, ami megelőzi a törvényen alapuló kötelezettséget, ezáltal a felperes mentesült e kötelezettsége alól. Erre figyelemmel az alperes szerződésben vállalt szolgáltatásai meghaladták a tőle törvényen alapuló tartási kötelezettség körét.

Ezen érvénytelenségi okra is irányadó, hogy annak fennállására a szerződés tényleges teljesítésére vonatkozó tényekből követlen következtetés nem vonható le. Miután a szerződés teljesítésével és bizonyításával kapcsolatos indokokat az ítélet tábla az első érvénytelenségi okkal összefüggésben már részletesen kifejtette, azokra e második okra is vonatkoztatva csak visszautal.

Az elsőfokú bíróságnak a pertárgy értéke megállapítására vonatkozó rendelkezése sem helytálló. A Pp. 24. § (1) bekezdése értelmében a pertárgy értéke a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értéke az irányadó. A Pp. 26. § rendelkezése szerint a pertárgy értékét a felperesnek kell megjelölnie, ha ez az érték a köztudomással, vagy a bíróság hivatalos tudomásával ellenkezik, vagy egyébként valószínűtlen, úgyszintén, ha azt az alperes vitássá teszi, a per tárgyának értékét a bíróság határozza meg. A felperes az örökhagyók utáni törvényes öröklési jogának érvényesítése érdekében kérte az öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítását, ennek folytán törvényes öröklés jogcímén a hagyatékukba tartozó

ingatlan  $\frac{1}{2}$  részére tulajdonjoga bejegyzését. Állítása szerint a teljes ingatlan valós forgalmi értéke 10.100.000 forint, ennek alapján a pertárgy értékét 5.050.000 forintban jelölte meg. Ezt az alperes nem tette vitássá.

A beszerzett hagyatéki iratok tartalma szerint az örökhagyók hagyatékába tartozó ingatlant 8.600.000 forintra értékelték, amely alapján az  $\frac{1}{2}$  rész értéke 4.300.000 forint. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság a hagyatéki eljárás adataira hivatkozással tévesen állapította meg a pertárgy értékét, mert az egész ingatlan hagyatéki értékével azonos, a felperes által érvényesített jog értéke pedig az ingatlan  $\frac{1}{2}$  részének értékével azonos. Mindezekre figyelemmel a felperes által megjelölt értéktől eltérő pertárgyérték meghatározása megalapozatlan.

A kifejtettek alapján az ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint megváltoztatta, a keresetet elutasította, ennek folytán az első fokú ítéletnek a felperes tulajdonjogának megállapítására, annak bejegyzésére, továbbá a pertárgy értékének megállapítására vonatkozó rendelkezéseit mellőzte. Pervesztessége folytán a Pp. 78. § (1) bekezdése értelmében a felperest kötelezte az alperes javára perköltség megfizetésére, ami a képviseletével felmerült, a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése alapján megállapított, 25 %-os áfát is tartalmazó ügyvédi munkadíj. A le nem rótt - a felperes által megjelölt pertárgyérték alapján számított - kereseti illetéket a felperes költségmentessége folytán a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

Miután a másodfokú eljárásban a felperes pervesztes lett, az ítélőtábla a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte őt az alperes javára a másodfokú perköltség, az előzőekben hivatkozott 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet alapján megítélhető, áfát is tartalmazó ügyvédi megfizetésére. A felperes költségmentességére figyelemmel az alperes által le nem rótt fellebbezési illetéket ugyancsak a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

....., 2010. január 14.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.,  
a tanács elnöke

. Hegedűs Mária s.k.,  
előadó bíró

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k.  
bíró

A kiadmány hitelül:

